

Adroddiad i	Y Pwyllgor Archwilio	
Dyddiad	18 Medi 2023	
Swyddog Arweiniol	Helen MacArthur, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol (Cyllid ac Adnoddau)	
Swyddog Cyswllt	Helen MacArthur	
Pwnc	Gweithgor Craffu ar y Gyllideb	

PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw amlinellu'r cynigion i'r Aelodau ar gyfer ffurfio gweithgor Aelodau er mwyn darparu gwaith craffu ar gyllideb a sicrwydd. Bydd y grŵp yn deillio o aelodau'r Pwyllgor Archwilio (y Pwyllgor) ac yn cael ei gadeirio gan y Cyng. Nigel Smith.

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 2 Mae'n ofynnol i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) osod cyllideb ariannol gytbwys y mae'n rhaid iddi gael ei chymeradwyo gan yr Awdurdod llawn cyn dechrau'r flwyddyn ariannol. Er nad yw'r term "cytbwys" wedi'i ddiffinio'n ffurfiol yn y ddeddfwriaeth, mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus (CIPFA) yn cydnabod y dylai fod gan sefydliadau gynlluniau ariannol sy'n dangos sut y bydd gwariant yn cael ei ariannu dros y tymor byr a'r tymor canolig.
- 3 Cynigir bod datblygu cyllideb refeniw 2024/25 a'r cynllun ariannol tymor canolig yn cael ei gefnogi drwy greu Gweithgor Craffu ar Gyllideb er mwyn darparu gwaith craffu ar gyllideb a sicrwydd i'r Awdurdod.
- 4 Cynigir y bydd y grŵp yn cyfarfod ar bedwar achlysur ac yn cynnwys cynrychiolaeth o bob awdurdod lleol cyfansoddol.

ARGYMHELLION

- 5 Argymhellir bod yr Aelodau'n:
 - i. Cymeradwyo creu Gweithgor Craffu ar Gyllideb i'r Aelodau gyda'r nod o ddarparu gwaith craffu ar y gyllideb a sicrwydd;
 - ii. Cymeradwyo penodi un Aelod unigol penodol sy'n cynrychioli pob awdurdod lleol cyfansoddol, ac un Aelod wrth gefn o bob awdurdod lleol cyfansoddol.

CEFNDIR

- 6 Mae'n ofynnol i'r Awdurdod bennu cyllideb refeniw gytbwys y mae'n rhaid i'r Awdurdod llawn ei chymeradwyo cyn dechrau'r flwyddyn ariannol. Er nad yw'r term "cytbwys" wedi'i ddiffinio'n ffurfiol yn y ddeddfwriaeth, mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus (CIPFA) yn cydnabod y dylai fod gan sefydliadau gynlluniau ariannol sy'n dangos sut y bydd gwariant yn cael ei ariannu dros y tymor byr a'r tymor canolog.
- 7 Mae cynaliadwyedd ariannol yr Awdurdod yn y tymor byr, canolog a thymor hirach yn seiliedig ar wybodaeth a dealltwriaeth am y gywyrwr cost allweddol, gan gynnwys gwerthuso risgiau ac ansicrwydd. Yn ganolog i hyn mae dealltwriaeth am ofynion y gwasanaethau, yr adnoddau sydd ar gael a'r weledigaeth strategol ar gyfer y dyfodol.
- 8 Gosodwyd cyllideb refeniw'r Awdurdod ar gyfer 2023/24 ym mis Ionawr 2023 cyn i ddyfarniadau cyflog 2022/23 a 2023/24 ar gyfer staff sydd ar delerau ac amodau'r llyfr llwyd gael eu cytuno'n genedlaethol ym mis Chwefror 2023.
- 9 Roedd y dyfarniadau cyflog y cytunwyd arnynt yn genedlaethol yn sylweddol uwch na'r ddarpariaeth amcangyfrifedig o fewn y gyllideb ar gyfer 2023/24 a chawsant eu cydbwysu trwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn ar sail taliad untro. Ynghyd â chostau eraill oedd heb eu hariannu, amcangyfrifir bod y diffyg gwaelodol a gariwyd o 2023/24 yn £2.4m ac mae trefniadau cynaliadwy yn ofynnol o 2024/25 ymlaen.

GWYBODAETH

- 10 Roedd yr asesiad cynllunio cychwynnol ar gyfer 2024/25 yn dangos cynnydd blwyddyn i flwyddyn o £6 miliwn os oedd y model darparu gwasanaethau presennol yn cael ei gadw. Er bod y model gweithredu yn y dyfodol yn destun ymgynghoriad ar hyn o bryd drwy'r Adolygiad Darpariaeth Frys, mae'n amlwg bod pwysau o ran costau'n dal i fod.
- 11 Mae'r pwysau presennol o ran costau'n cynnwys dyfarniadau cyflog y cytunir arnynt yn genedlaethol ar gyfer staff, chwyddiant o ran y gadwyn gyflenwi, pwysau ar y gadwyn gyflenwi a chyfraddau llog. Yn ogystal, mae'r Awdurdod yn wynebu nifer o ffactorau gwasgu o ran twf sy'n deillio o faterion iechyd a diogelwch fel risgiau halogi sy'n gysylltiedig ag ymladd tân.
- 12 Mae'r pwysau o ran costau a'r heriau ariannol yn golygu bod angen sicrwydd ar Aelodau'r Awdurdod bod pob cam rhesymol wedi'i gymryd i ddeall beth sy'n achosi'r costau a bod y cynigion ar gyfer cyllideb y dyfodol yn cael eu hystyried yn rhai rhesymol.

- 13 Cynigir sefydlu gweithgor Aelodau i ddarparu gwaith craffu ar y gyllideb a sicrwydd i'r Pwyllgor ar ran yr Awdurdod.
- 14 Byddai'r gweithgor yn cynnwys cynrychiolydd Aelodau o bob awdurdod lleol cyfansoddol ac yn derbyn cefnogaeth broffesiynol gan Drysorydd yr Awdurdod.
- 15 Os cytunir ar hyn, cynigir y byddai pedwar cyfarfod yn cael eu cynnal yn ystod Hydref a Thachwedd 2023 i gynnwys y canlynol:
 - I. Trosolwg o'r Gyllideb – galluogi Aelodau i gael mwy o ymwybyddiaeth a dealltwriaeth am elfennau cyfansoddol y gyllideb ac i nodi meysydd i ganolbwyntio ymhellach arnynt;
 - II. Gwariant sy'n gysylltiedig â chyflogau – adolygiad manwl o elfennau cyflogres y gwariant gan gynnwys y rhai a nodwyd gan Aelodau yn ystod y cyfarfod cyntaf;
 - III. Gwariant nad ydyw ar gyflogau a chost cyfalaf – adolygiad o'r elfennau o wariant nad ydynt ar gyflogau gan gynnwys cadarnhad o gytundebau sylweddol ac anawsterau yn y gadwyn gyflenwi. Bydd trosolwg o'r costau cyllido cyfalaf hefyd yn cael ei wneud gan gynnwys ystyried newidiadau i gyfraddau llog; a
 - IV. Sesiwn olaf i alluogi'r Aelodau i gwblhau'r gwaith ac ystyried yr adroddiad i'r Awdurdod.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae'r adroddiad hwn yn cysylltu ag amcan llesiant hirdymor yr Awdurdod sef "hwyluso gwasanaethau tân ac achub integredig o ansawdd uchel, ymatebol a gwell fel y gall gweithgareddau atal ac ymateb brys barhau i fod ar gael pan fo'u hangen, a hynny'n fforddiadwy, yn deg ac ar sail risg."
Cyllideb	Bydd y gweithgor yn cefnogi datblygu'r gyllideb ac yn rhoi sicrwydd bod craffu wedi digwydd.
Cyfreithiol	Mae'n ofyniad cyfreithiol i'r Awdurdod bennu cyllideb cydbwysu sy'n golygu bod amcanion sefydliadol yn gallu cael eu cyflawni.
Staffio	Mae pennu cyllideb gadarn yn sicrhau bod costau staff yn cael eu hystyried yn llawn gan alluogi cynlluniau gweithlu i gael eu datblygu.
Cydraddoldeb/ Hawliau Dynol/ y Gymraeg	Mae datblygu'r gyllideb yn seiliedig ar gynlluniau gwasanaeth sy'n ystyried rhwymedigaethau cyfreithiol.
Risgiau	Mae nifer o risgiau a chryn ansicrwydd yn bodoli mewn perthynas â chyllidebau'r dyfodol sy'n cynnwys dyfarniadau cyflog, cynnydd chwyddiant mewn gwariant nad ydyw ar gyflogau a risgiau cyfraddau llog. Mae'r broses o osod cyllideb yn cefnogi'r cynllunio tymor byr, canolig a thymor hirach ac yn cefnogi'r broses o gyflawni'r amcanion sefydliadol.